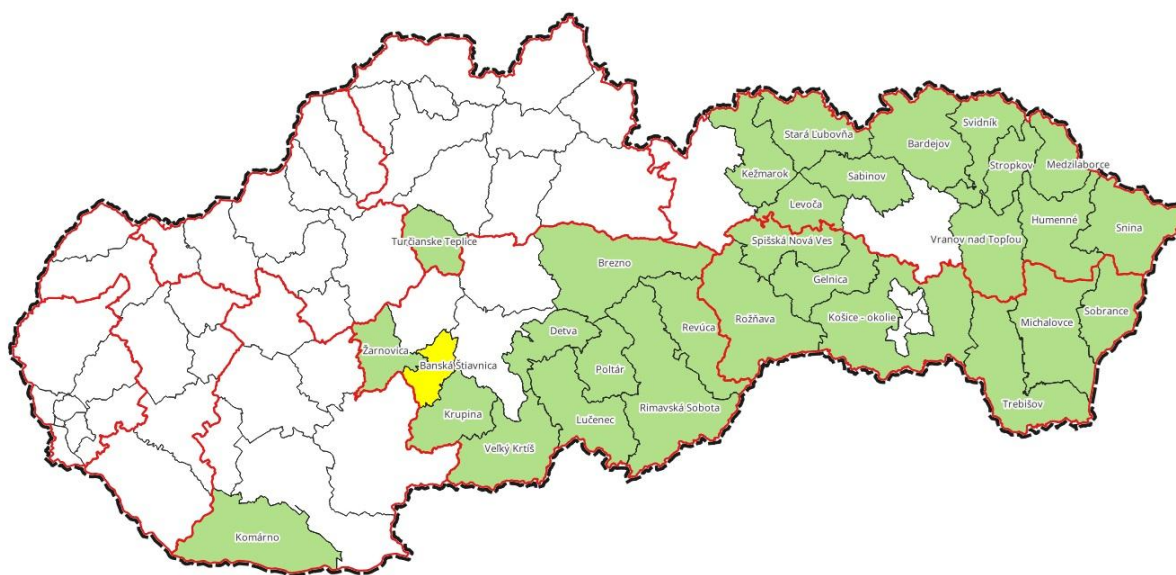

Plán rozvoja prioritného okresu

Banská Štiavnica

platný a účinný na obdobie

od roku 2026 do roku 2028

Prerokovaný riadiacim výborom prioritného okresu dňa: 02. 09. 2026

Schválený Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky dňa: 08. 09. 2026

Obsah

Úvod.....	3
1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu	4
1.1. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti	5
1.2. Analýza demografického stavu	13
1.3. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám	17
1.4. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb	22
2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja.....	25
3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja	26
3.1. Súlad so strategickými dokumentmi	26
3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja	26
3.3. Aktivity plánu rozvoja	27
4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja	29
5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku	30
5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja	30
5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja	30
5.3. Gestori a spôsob monitorovania	30
5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ.....	30
6. Prílohy	30

Úvod

Plán rozvoja prioritného okresu Banská Štiavnica (ďalej len „*plán rozvoja*“) je strednodobý strategický dokument vypracovaný v súlade s ustanovením § 2 písm. d) v spojení s § 4 a nasl. zákona č. 271/2025 Z. z. o podpore prioritných okresov (ďalej len „*zákon o prioritných okresoch*“) a na základe metodického usmernenia vydaného Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len „*MIRRI SR*“).

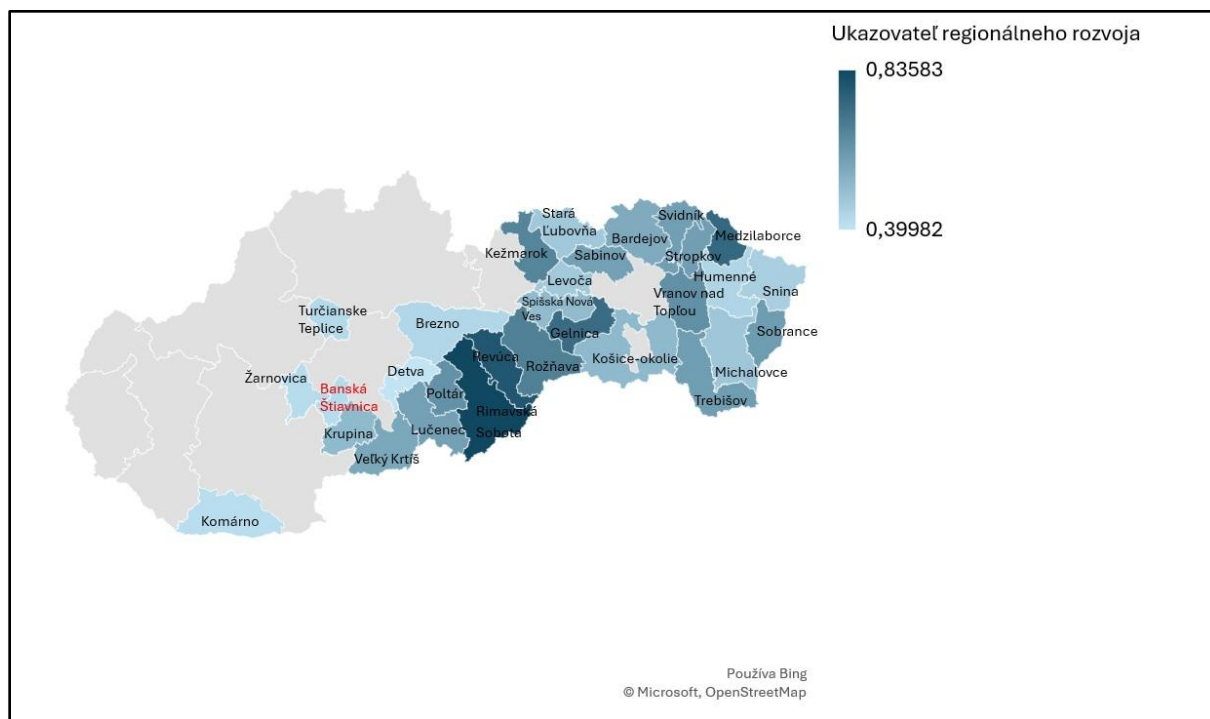
Hlavným cieľom plánu rozvoja je prostredníctvom komplexných štrukturálnych opatrení a aktivít zameraných na hospodársky, sociálny, environmentálny rozvoj prioritného okresu, systémovú tvorbu rozvoja regiónu, rozvoj konkurencieschopnej hospodárskej činnosti a súvisiacej zamestnanosti, na zlepšovanie sociálno-ekonomického, environmentálneho a demografického vývoja, motivujúceho prostredia pre zotrvanie v okrese alebo návrat do neho, prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu, zlepšovať hodnoty ukazovateľa regionálneho rozvoja¹ (ďalej len „*URR*“), zvyšovať kvalitu života obyvateľov a znižovať regionálne disparity v rámci prioritného okresu ako aj medzi okresmi navzájom.

Plán rozvoja vychádza z analýzy potrieb a potenciálu prioritného okresu a je výsledkom participatívneho procesu zástupcov prioritného okresu a MIRRI SR, založenom na objektívnych analytických ukazovateľoch, potrebách regionálnych subjektov a dopyte obyvateľov či návštevníkov prioritného okresu.

¹ Podľa § 2 písm. c) zákona o prioritných okresoch sa ukazovateľom regionálneho rozvoja rozumie kompozitný ukazovateľ, ktorým sa hodnotí miera regionálneho rozvoja okresu na základe čiastkových ukazovateľov a špecifických ukazovateľov okresu v sociálno-ekonomickej oblasti, demografickom stave a v prístupe k verejnej infraštruktúre a základným službám.

1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu

Mapa prioritných okresov podľa URR

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Mapa znázorňuje všetkých 30 okresov, ktoré sú podľa zákona o prioritných okresoch a vyhlášky MIRRI SR č. 274/2025 Z. z. o počte prioritných okresov, o výpočte ukazovateľa regionálneho rozvoja a zverejňovaných údajoch v oblasti prioritných okresov v znení účinnom od 8. mája 2026 (ďalej len „vyhláška“) zaradené medzi prioritné okresy.

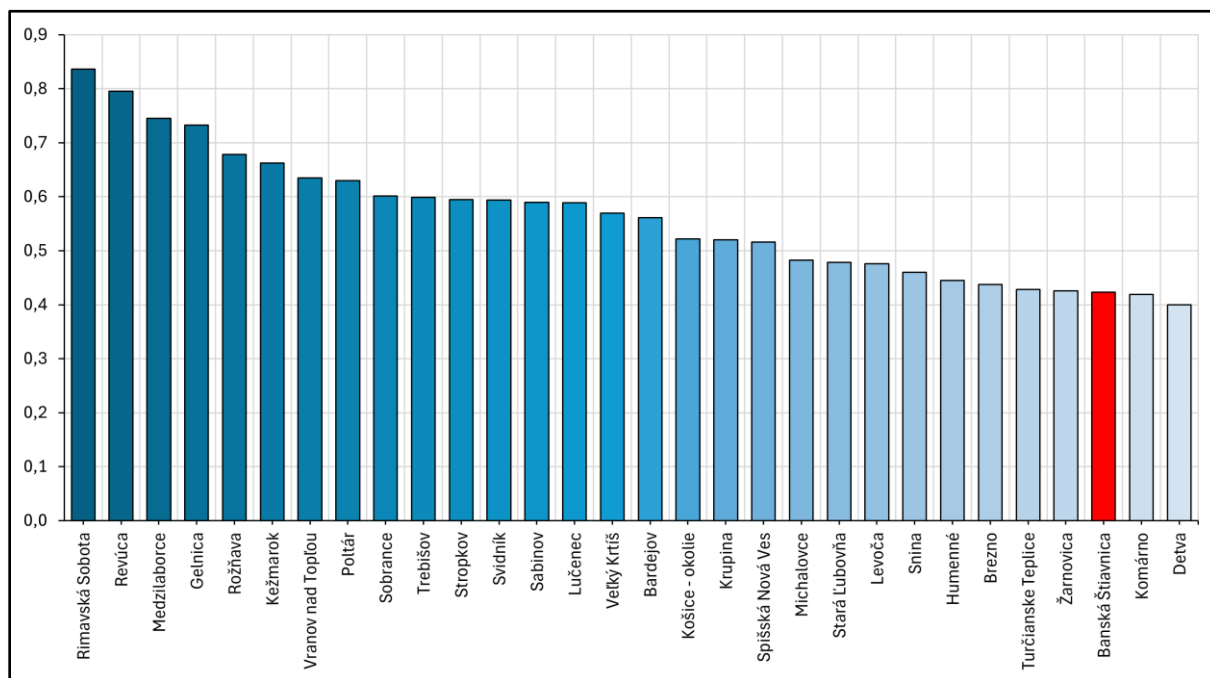
Prioritné okresy sú na mape vyznačené farebne na základe hodnoty URR, pričom okres s najvyššou (najhoršou) hodnotou URR je označený najtmavšou farbou.

Hodnota URR prioritného okresu Banská Štiavnica v čase zaradenia medzi prioritné okresy je **0,42331**, čo ho zaraďuje medzi okresy s najlepšou hodnotou URR spomedzi ostatných prioritných okresov.

V zozname vybraných okresov² platnom na obdobie od 1. januára 2026 do 31. decembra 2028 sa okres Banská Štiavnica nachádza na 28. mieste.

² Podľa § 2 písm. b) zákona o prioritných okresoch sa zoznamom vybraných okresov rozumie zoznam okresov okrem okresov krajských miest, zoradených zostupne na základe hodnoty URR.

Poradie prioritných okresov podľa URR

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

URR tvoria čiastkové a špecifické ukazovatele v troch oblastiach:

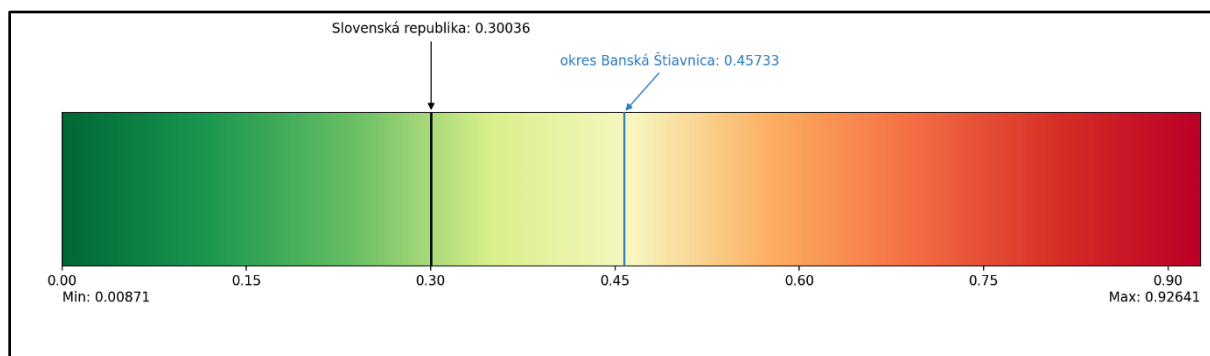
- sociálno-ekonomická
- demografia
- prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám

1.1. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Banská Štiavnica sa v rámci čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť v zozname všetkých okresov Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) nachádza na **25. mieste**, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,45733**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť prioritného okresu Banská Štiavnica - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za sociálno-ekonomickú oblasť sa vypočíta na základe troch špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

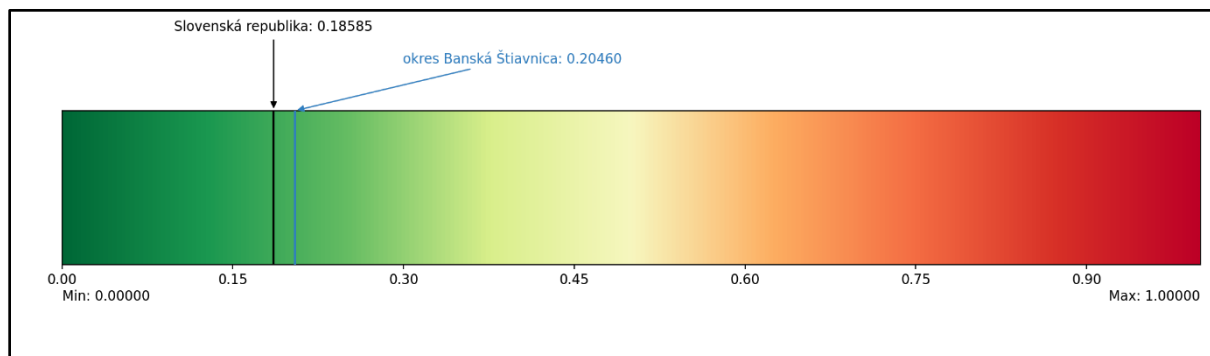
- (i) podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi³ z počtu obyvateľov;
- (ii) podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku a
- (iii) priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. *Hmotná núdza* (podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov“ sa prioritný okres nachádza na **27. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota ukazovateľa je **0,20460**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov – grafické zobrazenie

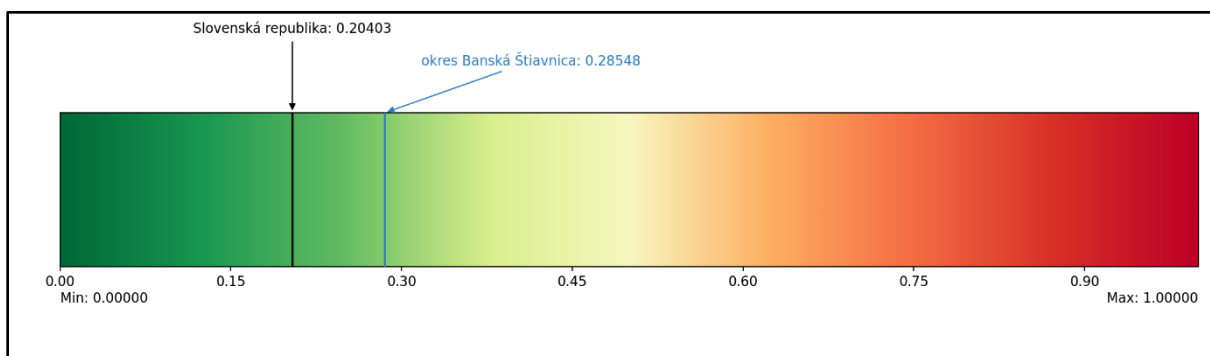
Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. *Miera nezamestnanosti* (podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ sa prioritný okres nachádza na **27. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,28548**.

³ Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ – grafické zobrazenie

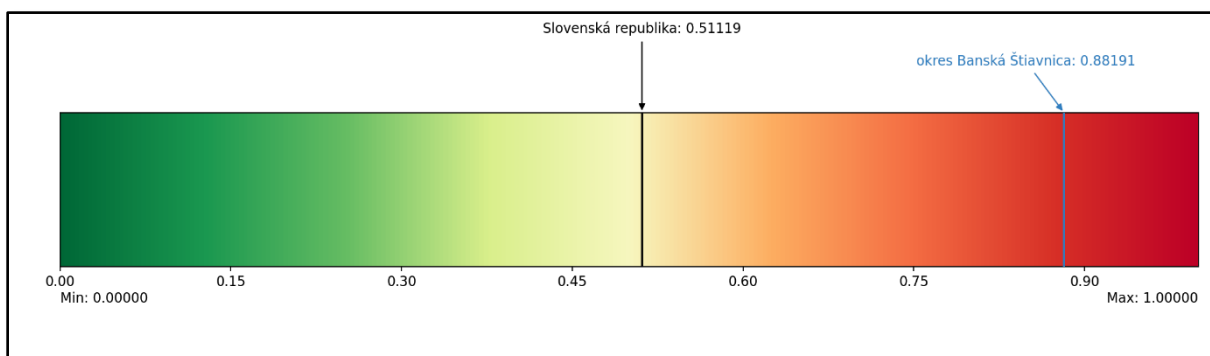

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Príjmová situácia a životná úroveň (priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca)

V rámci špecifického ukazovateľa „priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“ sa prioritný okres nachádza na **11. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,88191**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“ – grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov sociálno-ekonomickej oblasti

Okres Banská Štiavnica disponuje mimoriadnym kultúrohistorickým a prírodným potenciálom. Jeho banícka minulosť, zachované technické pamiatky, tajchy, banské jarky, štôlna a ďalšie objekty banského dedičstva vytvárajú priaznivé podmienky pre rozvoj udržateľného cestovného ruchu, kreatívnej ekonomiky a služieb. Tento potenciál predstavuje významný predpoklad pre hospodársky rozvoj územia a zvyšovanie jeho atraktivity pre návštevníkov aj obyvateľov.

Napriek týmto prednostiam sa okres dlhodobo stretáva s viacerými štrukturálnymi problémami, ktoré obmedzujú jeho rozvojový potenciál. Medzi najvýznamnejšie patria slabá priemyselná základňa, obmedzená ponuka pracovných príležitostí s vyššou pridanou hodnotou, odchod mladých a kvalifikovaných obyvateľov a periférna poloha mimo hlavných hospodárskych koridorov Slovenska.

Hoci okres dosahuje v porovnaní s ostatnými prioritnými okresmi relatívne priaznivejšie hodnoty ukazovateľa regionálneho rozvoja, podrobnejšia analýza poukazuje na pretrvávajúcu

vnútornú zraniteľnosť miestnej ekonomiky a závislosť od sektorov s obmedzenou schopnosťou vytvárať celoročné a stabilné pracovné príležitosti.

Hmotná núdza a sociálna zraniteľnosť obyvateľstva

V rámci špecifického ukazovateľa podielu osôb, ktoré sú členmi domácnosti poberajúcej pomoc v hmotnej núdzi, sa okres Banská Štiavnica nachádza v druhej polovici poradia okresov Slovenskej republiky. Hoci absolútna hodnota tohto ukazovateľa je nižšia než v najviac sociálne znevýhodnených okresoch, jeho existencia poukazuje na **prítomnosť sociálne zraniteľných skupín obyvateľstva**, ktoré sú citlivé na ekonomické výkyvy, rast životných nákladov a zmeny na trhu práce.

Sociálna zraniteľnosť v okrese má prevažne **štrukturálny charakter** a súvisí najmä s obmedzenou ponukou stabilných pracovných miest, nižšou mzdovou úrovňou a vysokým podielom pracovných pozícií v sektoroch s nižšou pridanou hodnotou a v sekundárnych sektoroch. V menších obciach okresu sa tento jav kumuluje s horšou dostupnosťou služieb, slabšou dopravnou obslužnosťou a vyššími nákladmi na zabezpečenie základných životných potrieb, čo zvyšuje riziko sociálneho vylúčenia.

Aj keď okres Banská Štiavnica nepatrí medzi územia s extrémnou koncentráciou chudoby, **existencia domácností odkázaných na pomoc v hmotnej núdzi predstavuje významný signál sociálno-ekonomickej nerovnováhy**, ktorý si vyžaduje ciele zásahy zamerané na zvyšovanie zamestnanosti a príjmovej stability obyvateľstva.

Marginalizované rómske komunity (MRK) a sociálne vylúčenie

Významným špecifikom sociálno-ekonomickej situácie okresu Banská Štiavnica je prítomnosť marginalizovaných rómskych komunít (MRK), ktoré síce nedosahujú rozsah typický pre najviac znevýhodnené okresy, avšak predstavujú významnú zraniteľnú skupinu obyvateľstva s kumuláciou nepriaznivých sociálno-ekonomických javov.

MRK sa v okrese vyskytujú prevažne v rozptýlenej forme, najmä v menších obciach, bez výraznejších segregovaných sídel, čo spôsobuje nižšiu viditeľnosť problému na regionálnej úrovni. Napriek tomu táto skupina obyvateľstva čelí viacnásobnému znevýhodneniu, najmä v oblasti zamestnanosti, vzdelávania a príjmovej situácie.

Z pohľadu špecifických ukazovateľov sociálno-ekonomickej oblasti sa prítomnosť MRK prejavuje najmä vo vyššom podiele dlhodobo nezamestnaných osôb a domácností odkázaných na pomoc v hmotnej núdzi. Nízka úroveň kvalifikácie, obmedzený prístup k pracovným príležitostiam a pretrvávajúce bariéry vstupu na trh práce vedú k reprodukcii chudoby a k dlhodobej ekonomickej neaktivite časti obyvateľstva.

Vzájomné pôsobenie týchto faktorov vytvára lokálne koncentrované sociálno-ekonomické znevýhodnenie, ktoré má kauzálny dopad na celkovú hodnotu čiastkového ukazovateľa sociálno-ekonomickej oblasti. Hoci MRK nepredstavujú dominantnú zložku populácie okresu, ich situácia má disproporčný vplyv na vybrané ukazovatele a prispieva k vnútornej diferenciacii územia.

Riešenie problémov marginalizovaných rómskych komunít si vyžaduje integrovaný prístup prepájajúci opatrenia v oblasti zamestnanosti, vzdelávania, sociálnych služieb a komunitného rozvoja, keďže bez ich systematickej podpory nie je možné dosiahnuť dlhodobé zlepšenie sociálno-ekonomickej situácie okresu ako celku.

Nezamestnanosť a štruktúra trhu práce

Ďalším významným špecifickým ukazovateľom je podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku. Okres Banská Štiavnica sa v tomto ukazovateli nachádza v horšej polovici poradia okresov Slovenskej republiky, pričom miera nezamestnanosti je **dlhodobo mierne nad celoslovenským priemerom**.

Nezamestnanosť v okrese má výrazné štrukturálne črty. Významnú časť uchádzačov o zamestnanie tvoria osoby vo vyšších vekových kategóriách a osoby s obmedzenou možnosťou rekvalifikácie, čo znižuje flexibilitu trhu práce. Napriek relatívne priaznivej vzdelanostnej štruktúre nezamestnaných je schopnosť miestnej ekonomiky absorbovať pracovnú silu obmedzená, najmä v dôsledku nízkej diverzifikácie hospodárskych činností a absencie silnejších súkromných zamestnávateľov.

Zamestnanosť v okrese je vo významnej miere viazaná na verejný sektor, školstvo, zdravotníctvo, sociálne služby, drobné podnikanie a sezónne aktivity v cestovnom ruchu. Súkromný sektor má prevažne lokálny a fragmentovaný charakter, čo obmedzuje tvorbu stabilných pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou. Tento stav má kauzálny vplyv na **odchod mladých a kvalifikovaných obyvateľov z územia a prehľbuje nepriaznivé demografické trendy**.

Príjmová situácia a mzdová úroveň

Špecifický ukazovateľ priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca zaraďuje okres Banská Štiavnica do lepšej časti poradia okresov Slovenskej republiky. Napriek tomuto poradiu však **mzdová úroveň okresu dlhodobo zaostáva za celoslovenským priemerom**, čo poukazuje na obmedzenú príjmovú atraktivitu územia.

Nízka mzdová úroveň je priamo determinovaná odvetvovou štruktúrou miestnej ekonomiky, v ktorej dominujú sektory s nižšou pridanou hodnotou a obmedzeným potenciálom rastu miezd. Rozdiely v príjmoch medzi jednotlivými skupinami obyvateľstva a medzi územnými časťami okresu zároveň zvyšujú sociálnu polarizáciu a oslabujú miestny dopyt, čo kauzálné limituje rozvoj podnikateľských aktivít.

Nedostatočná príjmová atraktivita okresu je jedným z hlavných **push faktorov migrácie**, najmä u mladých ľudí v produktívnom veku. Tento jav má dlhodobé negatívne dopady na demografickú štruktúru okresu, jeho ľudský kapitál a schopnosť udržať ekonomicky aktívne obyvateľstvo.

Podnikateľské prostredie a ekonomická štruktúra

Podnikateľské prostredie v okrese Banská Štiavnica je **charakteristické nižšou mierou ekonomickej aktivity a obmedzenou diverzifikáciou hospodárskej základne**, čo má priamy dopad na schopnosť územia vytvárať stabilné pracovné miesta a generovať vyššiu pridanú hodnotu. Ekonomická štruktúra okresu je založená najmä na kombinácii verejného sektora, drobného podnikania a služieb, pričom významnú úlohu zohráva aj sektor cestovného ruchu.

Miestna ekonomika má prevažne **malý až stredný podnikateľský charakter**, s dominanciou mikro a malých podnikov, ktoré pôsobia najmä v oblasti obchodu, služieb, remesiel a stavebníctva. Tieto podniky majú spravidla lokálny dosah, nižšiu kapitálovú vybavenosť

a obmedzený potenciál rastu, čo znižuje ich schopnosť vytvárať stabilné a kvalifikované pracovné miesta.

Rozvoj podnikateľského prostredia je limitovaný viacerými štrukturálnymi faktormi, najmä:

- nižšou kúpyschopnosťou obyvateľstva, vyplývajúcou z nižšej mzdovej úrovne,
- obmedzenou dostupnosťou kapitálu a investičných zdrojov,
- absenciou väčších investičných projektov a podnikateľských zón,
- odlivom kvalifikovanej pracovnej sily,
- priestorovou rozdrobenosťou sídelnej štruktúry a slabšou dopravnou dostupnosťou niektorých častí územia.

Tieto faktory spôsobujú, že podnikateľské prostredie v okrese nedokáže plniť úlohu **hlavného motora hospodárskeho rastu a zamestnanosti**, ale skôr plní doplnkovú a stabilizačnú funkciu. Slabšia dynamika podnikateľského sektora zároveň obmedzuje schopnosť ekonomiky reagovať na nové príležitosti a prispôbovať sa meniacim sa podmienkam trhu.

Cestovný ruch

Mimoriadnou konkurenčnou výhodou okresu Banská Štiavnica je koncentrácia kultúrneho a historického dedičstva medzinárodného významu. Mesto Banská Štiavnica a technické pamiatky jeho okolia sú od roku 1993 zapísané v Zozname svetového dedičstva UNESCO, pričom predstavujú jedno z najvýznamnejších zachovaných banských a technických území v Európe. Táto skutočnosť vytvára predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu, kultúrneho priemyslu, kreatívnej ekonomiky a služieb s vyššou pridanou hodnotou. Napriek týmto prednostiam zostáva ekonomický potenciál územia využívaný len čiastočne, keďže významná časť ekonomických aktivít je sezónneho charakteru a nedokáže vytvárať dostatok stabilných pracovných miest počas celého roka.

Významným prvkom turistickej atraktivity okresu je historický systém vodohospodárskych diel – tajchov, ktorý vznikol v súvislosti s rozvojom baníctva. Súbor viac ako 60 vodných nádrží a technických zariadení predstavuje unikátne technické dedičstvo európskeho významu. Tajchy dnes plnia nielen kultúrno-historickú a krajinotvornú funkciu, ale predstavujú aj významný predpoklad rozvoja rekreačného cestovného ruchu, cykloturistiky, environmentálneho vzdelávania a voľnočasových aktivít. Ich potenciál však zatiaľ nie je dostatočne prepojený s podnikateľskými aktivitami a tvorbou celoročných turistických produktov.

Z hľadiska sociálno-ekonomických ukazovateľov sa slabšia výkonnosť podnikateľského prostredia premieta do:

- obmedzenej ponuky pracovných miest,
- nižšej priemernej mzdy,
- vyššej citlivosti časti obyvateľstva na výkyvy ekonomického cyklu.

Podnikateľské prostredie a ekonomická štruktúra tak predstavujú jednu z kľúčových oblastí, ktorej posilnenie je nevyhnutné pre zlepšenie sociálno-ekonomickej situácie okresu.

Priemysel a jeho štrukturálne obmedzenia

Priemyselná základňa okresu Banská Štiavnica je v porovnaní s inými okresmi Banskobystrického kraja relatívne slabá a má historicky podmienený útlmový charakter. Tradičné priemyselné odvetvia, ktoré boli v minulosti nositeľom zamestnanosti a ekonomického rozvoja, postupne stratili význam v dôsledku transformácie ekonomiky po roku 1989 a nedošlo k ich adekvátnej náhrade novými investíciami.

Súčasná priemyselná výroba v okrese je tvorená najmä menšími podnikmi a prevádzkami s lokálnym alebo regionálnym významom, ktoré pôsobia v oblastiach spracovania materiálov, výroby a stavebníctva. **Absencia väčších priemyselných podnikov alebo výrobných klastrov** vedie k nízkej koncentrácii ekonomických aktivít a slabšej tvorbe pracovných miest v sekundárnom sektore.

Medzi hlavné štrukturálne obmedzenia rozvoja priemyslu patria:

- nedostatok pripravených priemyselných plôch a investičných lokalít,
- slabšie dopravné napojenie na hlavné hospodárske centrá,
- menší lokálny trh práce a obmedzená ponuka kvalifikovanej pracovnej sily,
- nižšia atraktivita územia pre väčšie investície,
- historický odchod priemyslu bez jeho systematickej náhrady.

Tieto faktory spôsobujú, že okres Banská Štiavnica nedokáže vytvárať **dostatočný objem pracovných príležitostí v sektore s vyššou pridanou hodnotou**, čo sa priamo premieta do sociálno-ekonomických ukazovateľov, najmä do miery nezamestnanosti a výšky miezd.

Slabá priemyselná základňa má zároveň kauzálny vplyv na ďalšie oblasti rozvoja. Obmedzená ponuka pracovných miest vedie k odchodu mladých a kvalifikovaných obyvateľov, čím sa znižuje dostupnosť pracovnej sily pre potenciálnych investorov a vytvára sa **negatívna spätná väzba medzi hospodárskym a demografickým vývojom**.

Absencia silnejšieho priemyselného segmentu zároveň zvyšuje závislosť ekonomiky okresu od verejného sektora a služieb, čo znižuje jej odolnosť voči ekonomickým šokom a obmedzuje možnosti diverzifikácie hospodárskej základne.

Z uvedených dôvodov je **rozvoj priemyselných aktivít, vrátane podpory menších výrobných prevádzok a vytvárania podmienok pre nové investície**, jedným z kľúčových predpokladov posilnenia ekonomickej stability a zamestnanosti v okrese Banská Štiavnica.

Priemyselná oblasť okresu Banská Štiavnica je z hľadiska štruktúry ekonomiky orientovaná hlavne na menšie výrobné a spracovateľské činnosti, najmä v oblasti stavebníctva, spracovania dreva, kovovýroby a lokálnej výroby s nižšou až strednou pridanou hodnotou. Priemyselná základňa okresu je charakteristická absenciou veľkých výrobných podnikov a nižšou koncentraciou ekonomických aktivít v sekundárnom sektore.

Medzi významnejších zamestnávateľov v oblasti priemyslu a výroby patria najmä podniky a prevádzky lokálneho alebo regionálneho významu pôsobiace v oblasti:

- stavebnej výroby a spracovania stavebných materiálov,
- drevárskeho a stolárskeho priemyslu,

- kovospracujúcej výroby a remeselných činností,
- menších výrobných a montážnych prevádzok.

Zamestnanosť v priemyselnom sektore je vo významnej miere zabezpečovaná **väčším počtom menších zamestnávateľov a samostatne zárobkovo činných osôb**, pričom ide najmä o subjekty s lokálnym dosahom a nižšou kapitálovou náročnosťou. Tento typ ekonomickej štruktúry sítě prispieva k určitej stabilite zamestnanosti, avšak nedokáže generovať výraznejšie multiplikačné efekty ani významnejší rast miezd.

Absencia dominantného priemyselného zamestnávateľa alebo silnejšieho výrobného klastra spôsobuje, že priemysel v okrese Banská Štiavnica plní skôr **doplnkovú funkciu v rámci ekonomiky**, pričom hlavná časť zamestnanosti je viazaná na sektor služieb, verejný sektor a cestovný ruch. Tento stav zároveň obmedzuje schopnosť okresu vytvárať stabilné pracovné miesta pre kvalifikovanú pracovnú silu a znižuje jeho atraktivitu pre nové investície.

Najväčší zamestnávatelia v oblasti priemyslu

Ekonomická štruktúra priemyslu je diverzifikovaná, avšak bez výraznej prítomnosti dominantného priemyselného zamestnávateľa s nadregionálnym významom.

Medzi najvýznamnejších zamestnávateľov v oblasti priemyslu a výrobných činností patria najmä:

- **COMBIN BANSKÁ ŠTIAVNICA, s.r.o.**, stabilný podnik s dlhodobou tradíciou pôsobiaci najmä v oblasti stavebnej výroby a inžinierskych činností, ktorý patrí medzi najvýznamnejších súkromných zamestnávateľov v okrese,
- **SITTRANS s.r.o.**, spoločnosť zameraná na dopravu a logistiku s významným podielom na zamestnanosti v sekundárnom sektore,
- **RD SITNO PRENČOV a.s.**, pôsobiace na rozhraní poľnohospodárstva a spracovateľských činností s regionálnym dosahom,
- **FALCO SK, s.r.o.** a **FALCO MANUFACTURING, s.r.o.**, podniky pôsobiace v oblasti priemyselnej výroby a spracovania,
- **ERB – Eduard Rada Breweries, s. r. o.**, potravinárska výroba s väzbou na miestny trh a cestovný ruch,
- menšie výrobné a stavebné spoločnosti, ako napr. **ERMONT s.r.o.**, **REKONBAU s.r.o.** či ďalšie subjekty lokálneho významu.

Zamestnanosť v priemysle je zároveň významne dopĺňaná väčším počtom **malých podnikov a samostatne zárobkovo činných osôb**, ktoré pôsobia najmä v oblasti stavebných, remeselných a servisných činností. Tento model ekonomiky prispieva k určitej stabilite trhu práce, avšak jeho fragmentovaný charakter obmedzuje tvorbu pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou a znižuje multiplikačné efekty hospodárskeho rastu.

Špecifickým prvkom zamestnanosti v okrese je aj **významná úloha verejného sektora a verejnoprospešných inštitúcií**, pričom medzi najväčších zamestnávateľov patrí najmä **Nemocnica AGEL Žiar nad Hronom a Banská Štiavnica s.r.o.**, ako aj samospráva, školské a sociálne zariadenia. Tento stav poukazuje na relatívne nižšiu váhu súkromného priemyselného sektora v celkovej štruktúre zamestnanosti.

Vzájomné pôsobenie sociálno-ekonomických ukazovateľov

Vzájomné pôsobenie špecifických ukazovateľov sociálno-ekonomickej oblasti v okrese Banská Štiavnica vytvára **kauzálné prepojený systém**, v ktorom sa obmedzená ponuka pracovných miest, nižšia mzdová úroveň a sociálna zraniteľnosť časti obyvateľstva navzájom posilňujú. Aj keď okres nedosahuje extrémne nepriaznivé hodnoty ako niektoré iné prioritné okresy, **dlhodobé pretrvávanie týchto javov oslabuje jeho rozvojovú dynamiku** a zvyšuje citlivosť územia na externé ekonomické šoky.

Sociálno-ekonomický rozvoj okresu Banská Štiavnica je charakteristický výrazným kontrastom medzi mimoriadnym kultúrnym, historickým a prírodným potenciálom územia a jeho obmedzenou schopnosťou generovať stabilné pracovné príležitosti a udržať ekonomicky aktívne obyvateľstvo. Budúci rozvoj okresu preto musí byť založený na efektívnejšom využívaní potenciálu lokality UNESCO, systému tajchov, prírodných hodnôt Štiavnických vrchov a rozvoji podnikateľských aktivít nadväzujúcich na cestovný ruch, kultúrne dedičstvo, kreatívny priemysel a služby. Len tak bude možné posilniť ekonomickú výkonnosť okresu, stabilizovať demografický vývoj a zvýšiť kvalitu života jeho obyvateľov.

Sociálno-ekonomická oblasť je úzko previazaná s demografickým vývojom okresu. Nezamestnanosť a nízke mzdy podporujú odchod obyvateľstva, čo znižuje počet ekonomicky aktívnych osôb a následne obmedzuje schopnosť regiónu generovať nové pracovné príležitosti. Tento mechanizmus predstavuje **negatívnu spätnú väzbu**, ktorá bez cielenej verejnej intervencie nie je schopná samostatnej korekcie.

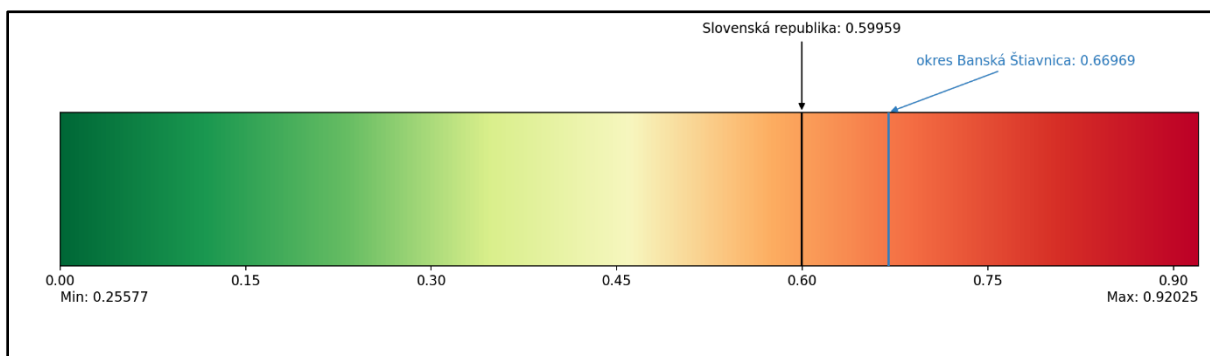
Z uvedených dôvodov je sociálno-ekonomická oblasť **kľúčovou intervenčnou oblasťou Plánu rozvoja prioritného okresu Banská Štiavnica**. Zlepšenie podmienok zamestnanosti, príjmovej stability a podnikateľského prostredia je nevyhnutným predpokladom stabilizácie demografického vývoja, zvyšovania kvality života obyvateľov a dlhodobého posilnenia regionálneho rozvoja okresu.

1.2. Analýza demografického stavu

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Banská Štiavnica sa v rámci čiastkového ukazovateľa za demografický stav nachádza na **28. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,66969**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za demografický stav prioritného okresu Banská Štiavnica - grafické zobrazenie – grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za demografický stav sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

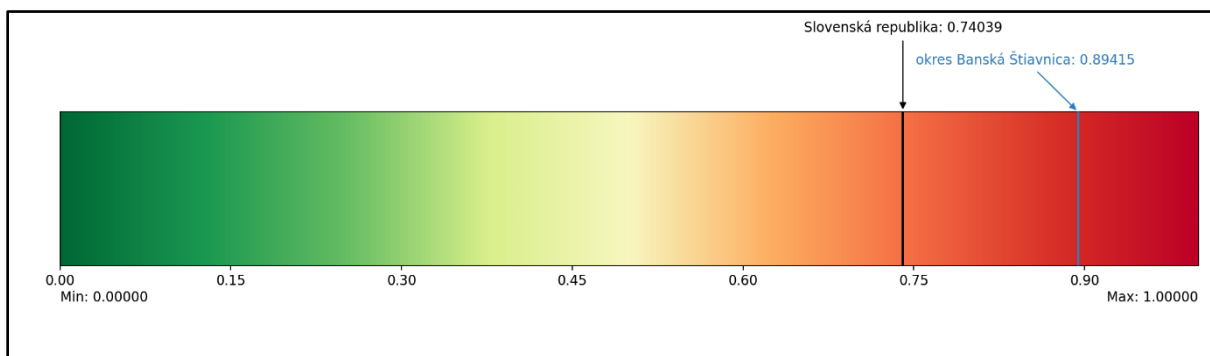
- (i) hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva;
- (ii) index ekonomického zaťaženia osôb a
- (iii) index starnutia.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva

V rámci špecifického ukazovateľa „*hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva*“ sa prioritný okres nachádza na **14. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,89415**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva“ – grafické zobrazenie

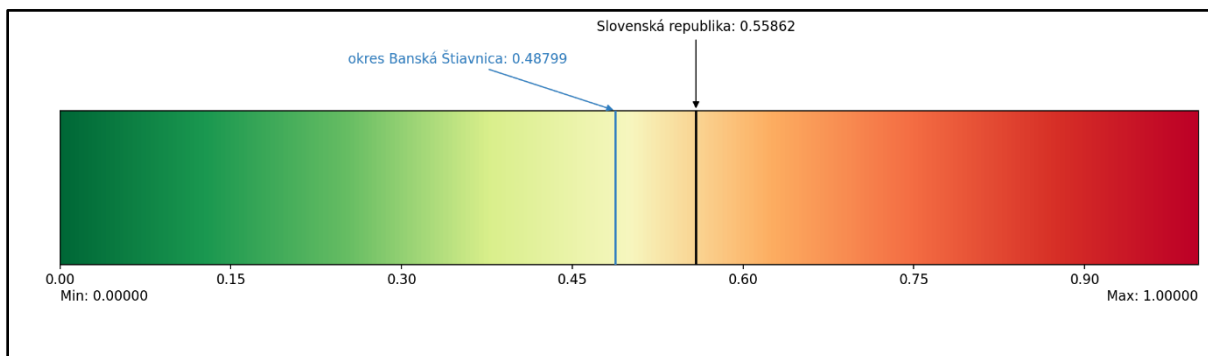
Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Index ekonomického zaťaženia

V rámci špecifického ukazovateľa „*index ekonomického zaťaženia osôb*“ sa prioritný okres nachádza na **46. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je

0,48799.

Hodnota špecifického ukazovateľa „index ekonomického zaťaženia osôb“ – grafické zobrazenie

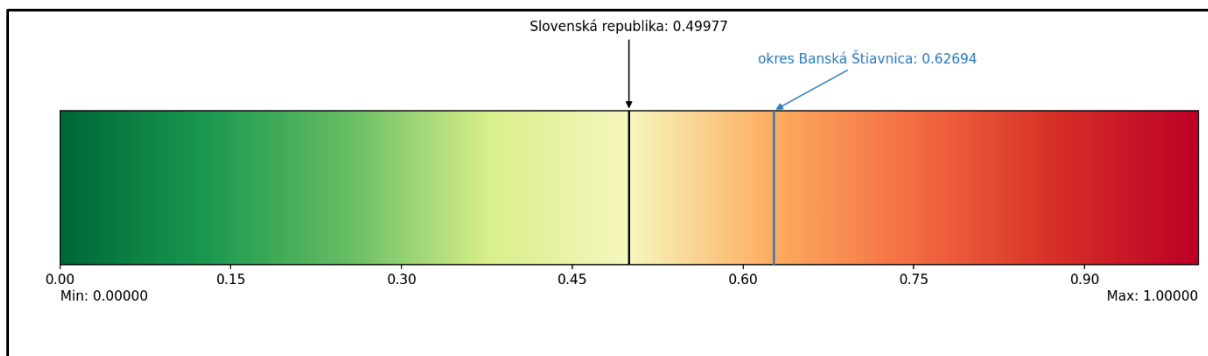

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Index starnutia

V rámci špecifického ukazovateľa „index starnutia“ sa prioritný okres nachádza na **31. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,62694**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „index starnutia“ – grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov demografického stavu

Demografický stav okresu Banská Štiavnica predstavuje jednu z kľúčových oblastí, ktorá významným spôsobom ovplyvňuje jeho súčasnú aj budúcu úroveň regionálneho rozvoja. Vývoj demografických ukazovateľov v dlhodobom horizonte poukazuje na **pretrvávajúce nepriaznivé trendy**, ktorých príčiny sú úzko prepojené so sociálno-ekonomickým vývojom územia, dostupnosťou pracovných príležitostí a kvalitou verejných služieb. Aj napriek tomu, že okres v porovnaní s inými prioritnými okresmi nedosahuje extrémne negatívne hodnoty, demografické procesy majú **oslabený reprodukčný potenciál a kumulatívny charakter**.

Z hľadiska hodnoty čiastkového ukazovateľa demografického stavu sa okres Banská Štiavnica nachádza v dolnej časti poradia okresov Slovenskej republiky. Tento výsledok odráža kombináciu negatívneho prirodzeného prírastku, dlhodobého migračného úbytku a postupného starnutia obyvateľstva, ktoré spoločne determinujú znižovanie demografickej vitality územia.

Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva

Z hľadiska špecifického ukazovateľa *hrubej miery celkového prírastku obyvateľstva* dosahuje okres Banská Štiavnica dlhodobu **negatívne hodnoty**, čo indikuje trvalý úbytok obyvateľstva. Negatívny celkový prírastok je výsledkom kombinovaného pôsobenia nízkej pôrodnosti a nepriaznivého migračného salda.

Kľúčovým faktorom migračného úbytku je **odchod mladých ľudí v produktívnom veku**, často so stredoškolským alebo vysokoškolským vzdelaním, ktorí opúšťajú okres z dôvodu obmedzených pracovných príležitostí, nižšej mzdovej úrovne a slabšej perspektívy profesijného uplatnenia. Tento trend má kauzálny vplyv na oslabovanie prirodzenej reprodukčnej základne okresu, keďže z územia odchádza populačná skupina s najvyšším reprodukčným potenciálom.

Negatívny celkový prírastok obyvateľstva má zároveň priame dopady na fungovanie samospráv, keď znižuje počet obyvateľov, a tým aj objem disponibilných finančných zdrojov viazaných na podielové dane. Tento mechanizmus oslabuje schopnosť územia investovať do rozvoja infraštruktúry a verejných služieb, čím sa vytvára **negatívna spätná väzba medzi demografickým a sociálno-ekonomickým vývojom**.

Index ekonomického zaťaženia obyvateľstva

Významným špecifickým ukazovateľom demografického stavu je *index ekonomického zaťaženia*, ktorý vyjadruje pomer osôb v neproduktívnom veku k ekonomicky aktívnemu obyvateľstvu. Okres Banská Štiavnica dosahuje v tomto ukazovateli **zvýšené hodnoty**, čo poukazuje na rastúcu záťaž produktívnej populácie.

Rast indexu ekonomického zaťaženia je dôsledkom dlhodobého úbytku obyvateľov v produktívnom veku v kombinácii s rastúcim podielom osôb v poproduktívnom veku. Tento trend má viacrozmerné dopady – zvyšuje tlak na verejné rozpočty, sociálny systém a zdravotnú starostlivosť, pričom zároveň obmedzuje disponibilné zdroje na rozvojové investície.

Zvyšujúce sa ekonomické zaťaženie obyvateľstva znižuje schopnosť regiónu reagovať na rozvojové impulzy a oslabuje jeho konkurencieschopnosť. V dlhodobom horizonte môže viesť k prehĺbovaniu regionálnych disparít a k zhoršovaniu dostupnosti základných verejných služieb, najmä v menších obciach okresu.

Index starnutia obyvateľstva

Ďalším kľúčovým špecifickým ukazovateľom je *index starnutia*, ktorý v okrese Banská Štiavnica potvrdzuje **výrazný trend demografického starnutia**. Počet osôb v poproduktívnom veku dlhodobo prevyšuje počet detí a mladých ľudí, čo signalizuje oslabenie generáčnej obnovy populácie.

Starnutie obyvateľstva je priamo prepojené s migračným úbytkom mladých obyvateľov a s nízkou atraktivitou územia pre zakladanie rodín. Tento jav má významné dôsledky pre udržateľnosť verejných služieb, najmä v oblasti zdravotníctva, sociálnych služieb a bývania pre seniorov. Zároveň sa znižuje dopyt po vzdelávacej infraštruktúre, čo má dopady na optimalizáciu siete škôl a školských zariadení.

Demografické starnutie zároveň znižuje schopnosť územia adaptovať sa na nové ekonomické výzvy, inovovať a rozvíjať hospodárske aktivity s vyššou pridanou hodnotou.

Bez systematických zásahov hrozí, že tento trend bude v strednodobom horizonte ešte výraznejší.

Odliv mladých a kvalifikovaných obyvateľov

Jedným z najvýraznejších demografických problémov okresu Banská Štiavnica je dlhodobý odchod mladých ľudí za vzdelaním a pracovnými príležitosťami. Po ukončení štúdia sa značná časť absolventov nevracia späť do regiónu, keďže miestny trh práce ponúka obmedzený počet pracovných pozícií zodpovedajúcich ich kvalifikácii.

Tento jav má významný dopad na vekovú štruktúru obyvateľstva, znižuje reprodukčný potenciál územia a oslabuje disponibilný ľudský kapitál potrebný pre ďalší rozvoj okresu. Odliv mladých ľudí zároveň predstavuje jednu z hlavných bariér rozvoja podnikania, inovácií a moderných ekonomických aktivít.

Napriek nadpriemernej atraktivite územia z pohľadu návštevníkov sa okres Banská Štiavnica dlhodobo stretáva s odchodom mladých a ekonomicky aktívnych obyvateľov. Tento jav poukazuje na skutočnosť, že samotný turistický a kultúrny potenciál územia nie je schopný zabezpečiť dostatočný objem kvalifikovaných a primerane finančne ohodnotených pracovných príležitostí. Dôsledkom je pokračujúce starnutie populácie, zvyšovanie ekonomického zaťaženia produktívnej časti obyvateľstva a oslabovanie ľudského kapitálu potrebného pre budúci rozvoj okresu.

Vzájomné pôsobenie demografických ukazovateľov

Vzájomné pôsobenie špecifických ukazovateľov demografického stavu v okrese Banská Štiavnica vytvára **kauzálny previazaný systém**, v ktorom sa odchod mladých ľudí, negatívny prirodzený prírastok a starnutie populácie navzájom zosilňujú. Demografické oslabenie územia má priamy dopad na sociálno-ekonomickú oblasť, keď znižuje dostupnosť pracovnej sily, oslabuje miestny trh práce a zvyšuje ekonomické zaťaženie obyvateľstva.

Demografický vývoj okresu je preto nielen dôsledkom sociálno-ekonomických podmienok, ale zároveň jedným z hlavných faktorov, ktoré spätne ovplyvňujú jeho rozvojový potenciál. Bez koordinovaných a integrovaných zásahov zameraných na stabilizáciu obyvateľstva, podporu mladých rodín, zlepšenie dostupnosti bývania a rozvoj kvalitných pracovných miest nie je možné očakávať dlhodobé zlepšenie demografického stavu.

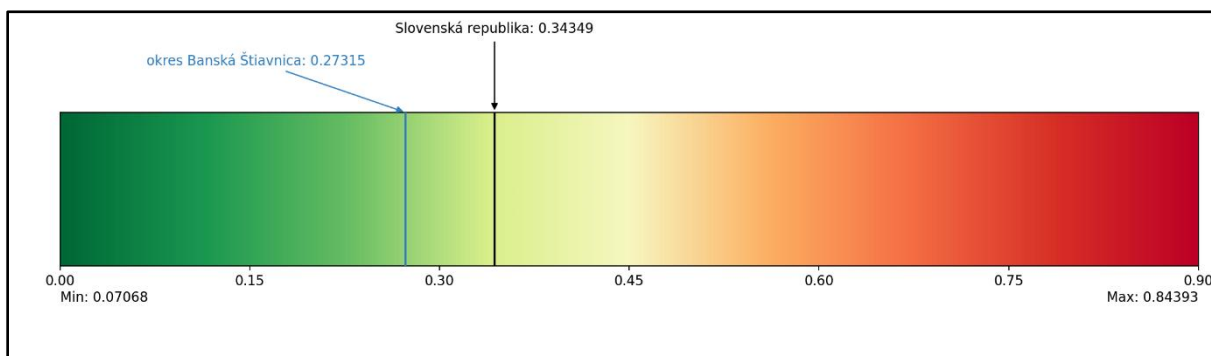
Z uvedeného vyplýva, že demografická oblasť predstavuje **klúčovú intervenčnú oblasť Plánu rozvoja prioritného okresu Banská Štiavnica**, keďže jej stabilizácia je nevyhnutným predpokladom udržateľného sociálno-ekonomického rozvoja, zvyšovania kvality života obyvateľov a znižovania regionálnych disparít.

1.3. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Banská Štiavnica sa v rámci čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám nachádza na **48. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,27315**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu Banská Štiavnica – grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za oblasť prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

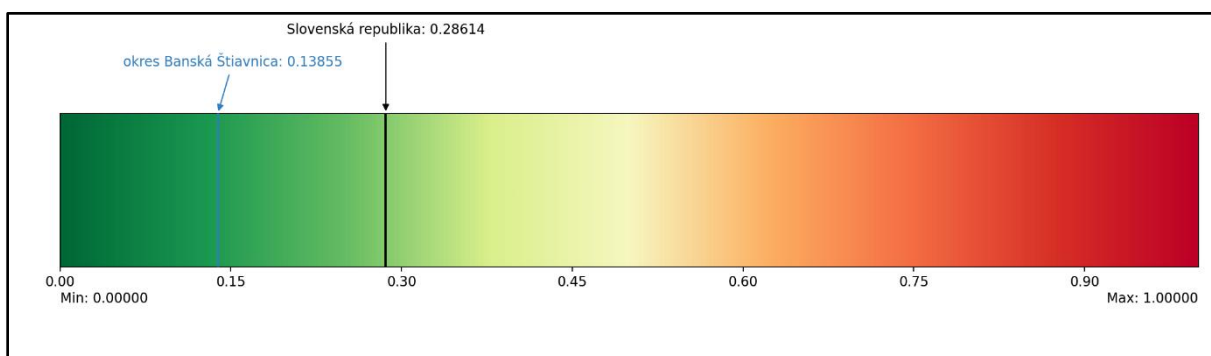
- (i) podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov;
- (ii) podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd;
- (iii) podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps a
- (iv) podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Základná technická infraštruktúra - vodovody

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov“ sa prioritný okres nachádza na **50. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,13855**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov – grafické zobrazenie

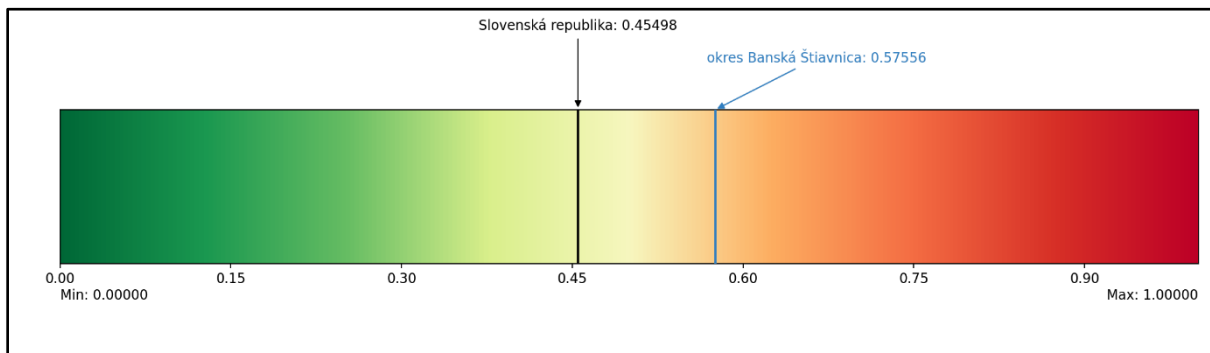

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Základná technická infraštruktúra - kanalizácia

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd“ sa prioritný okres nachádza na **34. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,57556**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd“ – grafické zobrazenie

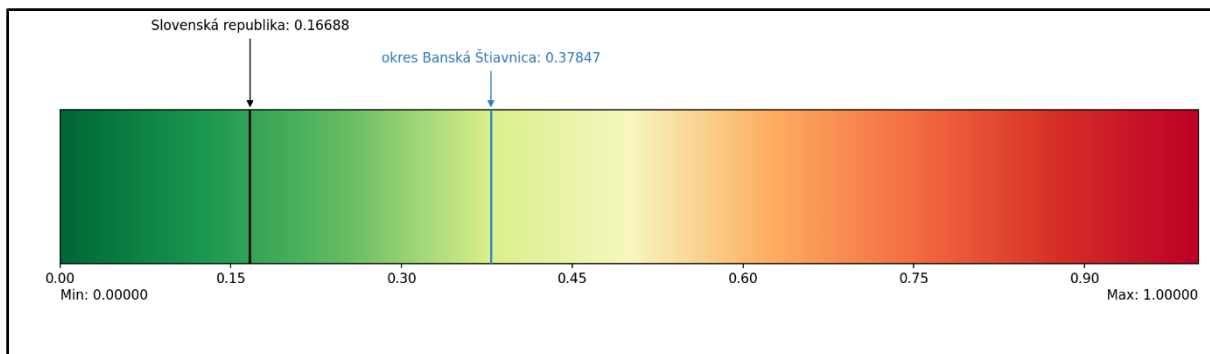

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Dostupnosť internetu (podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“ sa prioritný okres nachádza na **9. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,37847**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“ – grafické zobrazenie

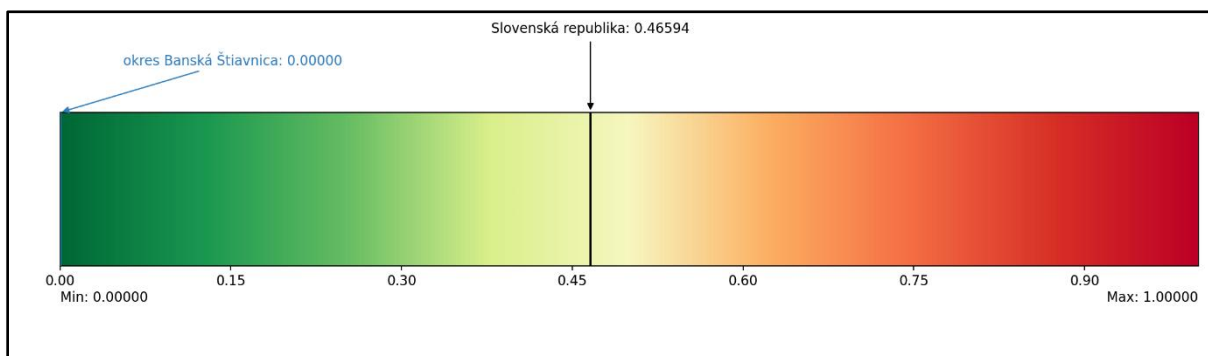

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.4. Vzdelávacia infraštruktúra a služby (podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“ sa prioritný okres nachádza na **72. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,00000**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“ – grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

Prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám predstavuje jeden z rozhodujúcich pilierov regionálneho rozvoja okresu Banská Štiavnica, keďže má priame dopady na kvalitu života obyvateľov, ich zotrvanie v území, dostupnosť pracovných príležitostí a celkovú atraktivitu okresu pre ekonomické aktivity. Stav infraštruktúry a služieb zároveň významne ovplyvňuje demografické správanie obyvateľstva a schopnosť územia reagovať na dlhodobé výzvy spojené so starnutím populácie a migráciou.

Z hľadiska hodnoty čiastkového ukazovateľa prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám sa okres Banská Štiavnica nachádza v spodnej polovici poradia okresov Slovenskej republiky. V okrese sa však **vyskytujú infraštruktúrne a kapacitné deficit**y, ktoré pretrvávajú aj napriek relatívne priaznivým hodnotám v niektorých čiastkových oblastiach. Charakteristickým znakom okresu je **výrazná vnútorná nerovnomernosť**, keď okresné mesto disponuje lepšou infraštruktúrnou vybavenosťou, zatiaľ čo menšie obce čelia dlhodobému investičnému dlhu.

Zásobovanie pitnou vodou

V rámci špecifického ukazovateľa *podielu obyvateľov zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov* dosahuje okres Banská Štiavnica relatívne vysokú hodnotu. Napriek tomu sa v území vyskytuje **nedostatočné plošné pokrytie** verejnými vodovodmi.

V menších obciach a okrajových častiach okresu je zásobovanie pitnou vodou často riešené individuálnymi zdrojmi, čo zvyšuje zraniteľnosť obyvateľstva voči suchu, zhoršeniu kvality vody a klimatickým extrémom. Tento stav má kauzálny dopad na kvalitu bývania, verejné zdravie a zároveň znižuje rozvojový potenciál územia, keďže obmedzuje možnosti novej bytovej výstavby a podnikateľských aktivít.

Nedostatočné zásobovanie pitnou vodou zároveň znižuje atraktivitu územia pre mladé rodiny a podnikateľské subjekty, čím nepriamo prispieva k pokračujúcemu demografickému úbytku a oslabovaniu ekonomickej základne okresu.

Kanalizačná infraštruktúra a čistenie odpadových vôd

Z hľadiska špecifického ukazovateľa *podielu obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd* vykazuje okres Banská Štiavnica **výrazné zaostávanie za celoslovenským priemerom**. Tento ukazovateľ predstavuje jednu z najkritickejších infraštruktúrnych slabín okresu.

Nedostatočne rozvinutá kanalizačná infraštruktúra má viacnásobné negatívne dopady. Z environmentálneho hľadiska zvyšuje riziko znečistenia povrchových a podzemných vôd, čo je obzvlášť citlivé v území s vysokými prírodnými a krajinnno-ekologickými hodnotami. Z hľadiska sociálno-ekonomického rozvoja obmedzuje výstavbu bývania, rozvoj cestovného ruchu a podnikania, keďže mnohé aktivity sú viazané na splnenie hygienických a environmentálnych štandardov.

Kanalizačný deficit je zároveň dôsledkom dlhodobého investičného dlhu a obmedzených finančných kapacít samospráv, najmä v menších obciach. Bez systematickej podpory a koordinovaných zásahov nie je možné očakávať jeho samostatné odstránenie.

Digitálna konektivita

Pozitívnym prvkom infraštruktúrnej vybavenosti okresu Banská Štiavnica je *podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps*, ktorý patrí medzi priaznivejšie v rámci Slovenskej republiky. Dobrá úroveň digitálnej konektivity vytvára predpoklady pre rozvoj práce na diaľku, digitálnych služieb a moderných foriem podnikania.

Napriek tomu pretrvávajú **územné rozdiely v kvalite a stabilite pripojenia**, najmä v riedko osídlených častiach okresu. Digitálna infraštruktúra zatiaľ nie je dostatočne využitá ako nástroj na vyrovňovanie geografických a demografických znevýhodnení, hoci má potenciál zmierňovať negatívne dopady odľahlosti a podporovať zotrvanie ekonomicky aktívneho obyvateľstva v území.

Dostupnosť predprimárneho vzdelávania

Dostupnosť predprimárneho vzdelávania patrí medzi relatívne silné stránky okresu Banská Štiavnica. Ukazovateľ podielu detí vo veku 2 až 5 rokov navštevujúcich materskú školu dosahuje v rámci porovnania okresov Slovenskej republiky priaznivé hodnoty a radí sa medzi najlepšie hodnotené ukazovatele okresu. Poukazuje to na pomerne dobrú dostupnosť služieb materských škôl a záujem obyvateľov o predprimárne vzdelávanie. Napriek priaznivej situácii je potrebné pokračovať v zvyšovaní kvality a kapacít predprimárneho vzdelávania, najmä s ohľadom na dlhodobý demografický vývoj, potreby rodín a zabezpečenie rovného prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu vo všetkých častiach okresu.

Tento výsledok naznačuje, že v území existuje relatívne dobrá kapacitná a organizačná pripravenosť materských škôl absorbovať detskú populáciu v relevantnom veku. Zároveň možno predpokladať, že rodičia v okrese vnímajú predprimárne vzdelávanie ako dostupné a významné, čo sa odráža vo vysokom dopyte a jeho reálnom naplnení. Dôležitým faktorom môže byť aj geografická dostupnosť zariadení a efektívne rozmiestnenie kapacít v rámci sídelnej štruktúry okresu.

Dostupnosť predprimárneho vzdelávania v okrese Banská Štiavnica možno hodnotiť ako priestorovo pomerne dobre zabezpečenú, a to aj napriek jeho vidieckemu charakteru

a rozptýlenej sídelnej štruktúre. Sieť materských škôl je situovaná tak, aby pokrývala hlavné populačné centrá okresu, pričom nosnú úlohu zohráva samotné okresné mesto Banská Štiavnica, kde je sústredená najväčšia kapacita zariadení. Tieto materské školy zabezpečujú dostupnosť predovšetkým pre mestské obyvateľstvo, ale zároveň fungujú aj ako prirodzené spádové zariadenia pre príslušné obce.

V menších obciach okresu, ako napríklad Hodruša-Hámre, Banský Studenec, Svätý Anton, Preňčov či Beluj, sú materské školy zriaďované spravidla priamo na úrovni obcí. Ich kapacita býva menšia, avšak vzhľadom na nižší počet detí v týchto lokalitách spravidla postačuje na pokrytie miestneho dopytu. Tieto zariadenia zohrávajú kľúčovú úlohu najmä z hľadiska dochádzkovej dostupnosti, keďže umožňujú rodičom umiestniť dieťa do materskej školy bez potreby každodenného dochádzania do okresného mesta.

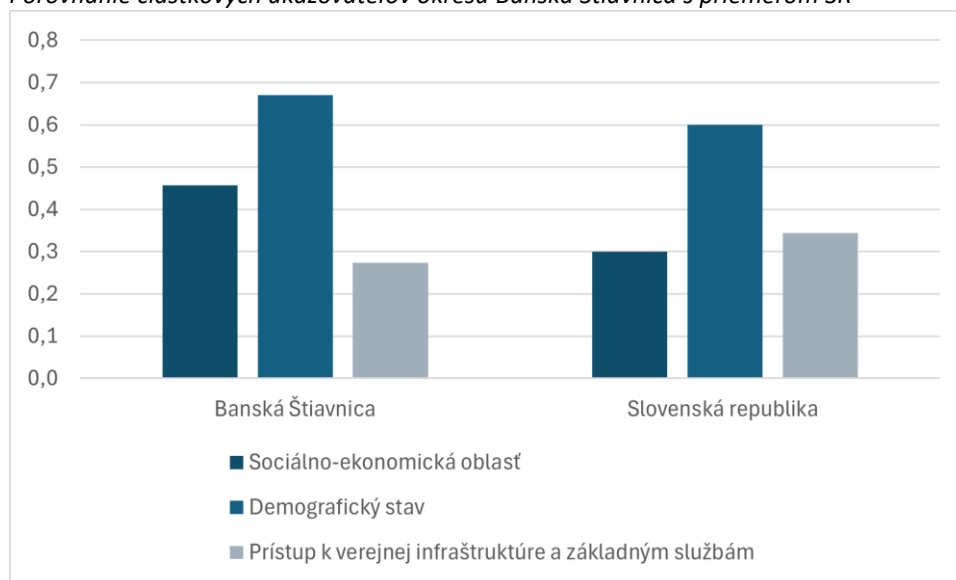
Z pohľadu dopravnej dostupnosti možno konštatovať, že prevažná časť územia má zabezpečený prístup k materskej škole v primeranej vzdialenosti, pričom dochádzkové vzdialenosti sú v rámci okresu relatívne krátke. Významným faktorom je aj existencia základnej cestnej infraštruktúry prepájajúcej jednotlivé obce s centrom okresu, čo umožňuje flexibilnejšie využívanie kapacít materských škôl aj mimo miesta trvalého bydliska.

1.4. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb

A. Zhrnutie dát

Na základe analýzy čiastkových ukazovateľov možno konštatovať, že hodnoty prioritného okresu v sociálno-ekonomickej oblasti a v demografickej oblasti nachádzajú pod priemerom SR.

Porovnanie čiastkových ukazovateľov okresu Banská Štiavnica s priemerom SR

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B. Zoradenie najkritickejších oblastí

Podpriemerné hodnoty:

- v sociálno-ekonomickej oblasti; v rámci tejto oblasti je najkritickejšia z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnota:
 - v oblasti priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca.
- v oblasti demografického stavu; v rámci tejto oblasti je najkritickejšia z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnota:
 - v oblasti hrubej miery celkového prírastku obyvateľstva.
- v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám; v rámci tejto oblasti je najkritickejšia z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnota:
 - v oblasti podielu adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps.

Priemerné hodnoty:

- v oblasti demografického stavu:
 - v oblasti indexu starnutia
- v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám:
 - v oblasti podielu obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov a
 - v oblasti podielu obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarňou odpadových vôd.

Najlepšie hodnoty:

- v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám:
 - v oblasti podielu detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka.

C. Zhrnutie kľúčových problémových oblastí a potrieb

Zhrnutie dát

Analýza údajov ukazuje, že okres Banská Štiavnica dosahuje najnepriaznivejšie výsledky najmä v sociálno-ekonomickej a demografickej oblasti. Medzi hlavné rozvojové výzvy patria obmedzená ekonomická výkonnosť, nižšia diverzifikácia hospodárstva, pretrvávajúca

nezamestnanosť v niektorých skupinách obyvateľstva, odchod mladých ľudí za vzdelaním a prácou a postupné starnutie populácie.

V oblasti verejnej infraštruktúry a základných služieb vykazuje okres priaznivejšie výsledky. K najlepšie hodnoteným ukazovateľom patrí podiel detí vo veku 2 až 5 rokov navštevujúcich materskú školu, ktorý predstavuje jednu zo silných stránok okresu. Pozitívne výsledky okres dosahuje aj v oblasti zásobovania obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov a v dostupnosti vysokorýchlostného internetu.

Napriek týmto pozitívam pretrvávajú rozdiely medzi jednotlivými časťami okresu a viaceré rozvojové potreby ostávajú nevyriešené. Z dlhodobého hľadiska bude potrebné zamerať podporu najmä na tvorbu kvalitných pracovných miest, posilnenie miestnej ekonomiky, stabilizáciu obyvateľstva a ďalšie zvyšovanie kvality verejných služieb a infraštruktúry

Zhrnutie kľúčových problémových oblastí a potrieb

Analýza hospodárskeho, sociálneho, demografického stavu a prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám ukazuje, že okres Banská Štiavnica napriek relatívne priaznivejšiemu postaveniu medzi prioritnými okresmi čelí viacerým štrukturálnym výzvam, ktoré obmedzujú jeho dlhodobý rozvojový potenciál.

Kľúčovým problémom je obmedzená výkonnosť miestnej ekonomiky a nižšia diverzifikácia hospodárskej základne. Ekonomika okresu je založená najmä na službách, drobnom podnikaní, verejnom sektore a cestovnom ruchu, pričom absentujú významnejší zamestnávateľia a odvetvia schopné vytvárať dostatok stabilných pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou. Táto situácia sa premieta do nižšej príjmovej atraktivity územia a oslabuje jeho konkurencieschopnosť.

Významnou výzvou zostáva aj demografický vývoj okresu. Dlhodobý odchod mladých a kvalifikovaných obyvateľov, nízka reprodukčná dynamika a postupné starnutie populácie vedú k znižovaniu ľudského kapitálu a zvyšovaniu ekonomického zaťaženia produktívnej časti obyvateľstva. Tieto trendy zároveň negatívne ovplyvňujú miestny trh práce, dostupnosť služieb a celkovú udržateľnosť rozvoja územia.

V oblasti verejnej infraštruktúry a základných služieb okres dosahuje vo viacerých ukazovateľoch priaznivé výsledky. Medzi silné stránky patrí najmä vysoký podiel detí navštevujúcich materské školy, dobrá dostupnosť zásobovania pitnou vodou a nadpriemerná dostupnosť vysokorýchlostného internetu. Napriek tomu pretrvávajú potreby ďalšieho rozvoja technickej infraštruktúry, najmä v oblasti kanalizácie a znižovania územných rozdielov medzi centrálnymi a periférnymi časťami okresu.

Z uvedených zistení vyplýva potreba zamerať rozvojové intervencie predovšetkým na podporu podnikania a tvorbu pracovných miest, zvyšovanie príjmovej úrovne obyvateľov, udržanie a návrat mladých ľudí do regiónu, posilnenie ekonomickej odolnosti okresu a ďalšie skvalitňovanie verejných služieb a infraštruktúry. Súčasne je potrebné využívať a rozvíjať existujúce silné stránky okresu, predovšetkým potenciál cestovného ruchu, kvalitné predprimárne vzdelávanie a dobrú úroveň základnej technickej a digitálnej infraštruktúry.

2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja

Vypracovanie Plánu rozvoja prioritného okresu Banská Štiavnica je priamou reakciou na **dlhodobé pretrvávajúce a vzájomne previazané sociálno-ekonomické, demografické a infraštruktúrne výzvy**, ktoré limitujú rozvojový potenciál územia. Hoci okres v porovnaní s inými prioritnými okresmi dosahuje miernejšie hodnoty negatívnych ukazovateľov, ich dlhodobé pôsobenie vytvára **negatívnu vývojovú trajektóriu**, ktorá bez cielenej verejnej intervencie nie je schopná samostatnej korekcie.

Kľúčovým impulzom k spracovaniu plánu rozvoja je potreba **stabilizovať obyvateľstvo okresu**, najmä mladé rodiny a ekonomicky aktívnych obyvateľov, a zmierniť nepriaznivé demografické trendy. Táto potreba je úzko prepojená s podporou tvorby pracovných miest, zvyšovaním mzdovej atraktivity a zlepšovaním podmienok pre podnikanie a zamestnanosť v území.

Ďalším významným impulzom je potreba **systematického znižovania infraštruktúrneho investičného dlhu**, najmä v oblasti technickej infraštruktúry, a zabezpečenia základných verejných služieb. Zlepšenie infraštruktúrnych podmienok je nevyhnutným predpokladom zvýšenia kvality života obyvateľov a posilnenia atraktivity okresu pre nové rozvojové aktivity.

Plán rozvoja zároveň reaguje na potrebu **lepšieho využitia vnútorného potenciálu okresu**, najmä v oblasti cestovného ruchu, kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnych služieb a digitálnej konektivity. Prepojenie týchto oblastí s podporou zamestnanosti a rozvojom infraštruktúry vytvára priestor pre synergické efekty s dlhodobým dopadom na sociálno-ekonomickú stabilitu územia.

Potenciál cestovného ruchu a kultúrneho dedičstva

Okres Banská Štiavnica disponuje jedným z najvýznamnejších rozvojových potenciálov na Slovensku založeným na kombinácii kultúrneho dedičstva, zachovaného historického prostredia a kvalitného prírodného zázemia. Mesto Banská Štiavnica ako lokalita zapísaná v Zozname svetového dedičstva UNESCO predstavuje jedinečný rozvojový faktor s nadregionálnym a medzinárodným významom.

Cestovný ruch vytvára významné ekonomické príležitosti pre sektor služieb, gastronómie, ubytovania, kultúry a kreatívneho priemyslu. Jeho potenciál však nie je plne využitý, najmä pre sezónnosť návštevnosti, nedostatočné prepojenie jednotlivých atrakcií a limitovanú tvorbu produktov s vyššou pridanou hodnotou.

Rozvoj udržateľného cestovného ruchu založeného na hodnotách UNESCO, banskom dedičstve, kultúrnej krajine a prírodnom potenciáli Štiavnických vrchov preto predstavuje jednu z najvýznamnejších príležitostí pre tvorbu pracovných miest, stabilizáciu obyvateľstva a dlhodobé posilnenie ekonomickej odolnosti okresu.

Významnou súčasťou rozvojového potenciálu okresu je aj jedinečné bansko-technické dedičstvo, ktoré predstavuje komplexný historický systém vytvorený v období rozkvetu baníctva. Súčasťou tohto dedičstva sú najmä tajchy, banské jarky, štôlne, šachty, vodohospodárske stavby a ďalšie technické pamiatky dokumentujúce mimoriadnu úroveň banskej techniky a hospodárenia s vodou. Osobitnú hodnotu predstavuje nielen ich historický a turistický význam, ale aj potreba vytvorenia dlhodobého udržateľného systému financovania ich obnovy, údržby a správy, ktorý je nevyhnutný na zachovanie ich funkčnosti a kultúrnej hodnoty pre budúce generácie. Banícka minulosť okresu zároveň formovala hospodársky,

spoločenský a kultúrny vývoj celého regiónu a významne ovplyvnila rozvoj banskej vedy v európskom i svetovom kontexte. Mimoriadny historický význam má aj Banícka akadémia v Banskej Štiavnici, založená v roku 1762 ako prvá vysoká škola banského a lesníckeho zamerania na svete, ktorá sa stala centrom vedeckého poznania, technických inovácií a vzdelávania s medzinárodným dosahom. Zachovanie a rozvoj tohto dedičstva predstavuje nielen kultúrnu hodnotu, ale aj významný predpoklad pre rozvoj vzdelávacieho, poznávacieho a kultúrneho cestovného ruchu, ako aj pre budovanie regionálnej identity a ekonomickej odolnosti územia.

Osobitným rozvojovým potenciálom okresu je status lokality svetového dedičstva UNESCO, ktorý významne prispieva k medzinárodnej identite územia a zvyšuje jeho atraktivitu pre domácich aj zahraničných návštevníkov. Koncentrácia historických pamiatok, bansko-technických objektov, kultúrnych podujatí a autentického urbanistického prostredia vytvára priaznivé podmienky pre rozvoj kultúrneho cestovného ruchu, kreatívnych odvetví, vzdelávacích aktivít a inovácií založených na využívaní kultúrneho dedičstva. Cestovný ruch predstavuje jeden z najvýznamnejších rozvojových potenciálov okresu Banská Štiavnica. Vysoká závislosť miestnej ekonomiky od tohto sektora však zároveň zvyšuje jej zraniteľnosť voči sezónnym výkyvom a vonkajším ekonomickým či spoločenským vplyvom. Pre dlhodobý a udržateľný rozvoj okresu je preto potrebné rozširovať ekonomickú základňu aj o celoročné aktivity, podporu kreatívnych odvetví, tradičných remesiel, lokálnej výroby a spracovania miestnych zdrojov. Takáto diverzifikácia môže prispieť k stabilnejšej zamestnanosti, vyššej pridanej hodnote vytváranej v regióne a posilneniu jeho hospodárskej odolnosti.

Impulzom k vypracovaniu plánu rozvoja je aj snaha **zosúladiť rozvojové intervencie okresu s nadradenými strategickými dokumentmi** na regionálnej a národnej úrovni a vytvoriť ucelený rámec pre koordináciu verejných a súkromných investícií. Plán rozvoja prioritného okresu Banská Štiavnica tak predstavuje nástroj cieleného sústredenia podpory do oblastí s najvyšším očakávaným prínosom pre stabilizáciu obyvateľstva, zvýšenie kvality života a dlhodobé znižovanie regionálnych disparít.

3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja

3.1. Súlad so strategickými dokumentmi

Plán rozvoja je v súlade s prioritami Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2022 – 2030, Integrovanou územnou stratégiou a ďalšími relevantnými národnými a regionálnymi stratégiami. Zabezpečuje súlad s aktivitami financovanými z Programu Slovensko 2021 – 2027 a akéhokoľvek nadväzujúceho mechanizmu financovania projektov z prostriedkov Európskej únie a jej príslušných fondov.

3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja

Výber hlavných aktivít a ich opatrení a úloh je určený pre prioritné okresy tak, aby finančná podpora smerovala na projekty s merateľným prínosom a jasnou väzbou na URR, resp. na čiastkové a špecifické ukazovatele, ktoré ho vytvárajú, a to za účelom jeho znižovania a dorovnávania rozdielov medzi jednotlivými okresmi SR.

Zámerom výberu a usporiadania aktivít je vytvoriť rámec pre rýchlu a jednoduchú identifikáciu

pre zaradenie žiadostí a zároveň prostredníctvom odporúčanej prioritizácie aktivít zacieliť a motivovať potenciálnych žiadateľov na podávanie žiadostí a projektov, ktoré adresujú najakútnejšie problémové ukazovatele prioritného okresu.

Aktivity sú navrhnuté tak, aby mali merateľný dopad na špecifické ukazovatele a zároveň vytvárali synergie pre celkový rozvoj územia. Hodnotenie predkladaných žiadostí a projektov bude zamerané predovšetkým na ich jasné a zrozumiteľné zaradenie a naviazanie na špecifickú aktivitu a jej merateľné ukazovatele tak, aby projekty prispievali k zlepšovaniu čiastkových a špecifických ukazovateľov.

3.3. Aktivity plánu rozvoja

Rámec aktivít je postavený na nasledovných štyroch hlavných aktivitách:

- (i) **Práca a príjmy v regióne** (*sociálno-ekonomické ukazovatele*)
- (ii) **Zážitkový región: cestovný ruch, identita a aktívna rekreácia** (*zamestnanosť a príjmy cez projekty cestovného ruchu a aktívnej rekreácie*)
- (iii) **Infraštruktúra, služby a bezpečné obce** (*prístup k infraštruktúre a službám*)
- (iv) **Sociálne služby, zdravie a demografia** (*demografický stav a kvalita života*)

Jednotlivé opatrenia a úlohy sú bližšie špecifikované v *Prílohe č. 1*.

Výber aktivít reflektuje špecifické postavenie okresu Banská Štiavnica ako územia s mimoriadnym kultúrnym, historickým a prírodným dedičstvom, ktorého hospodársky rozvoj je vo významnej miere naviazaný na cestovný ruch, ochranu a využívanie kultúrneho dedičstva, rozvoj základnej infraštruktúry, dostupnosť služieb a zvyšovanie kvality života obyvateľov.

V oblasti rozvoja cestovného ruchu bola ako kľúčová identifikovaná aktivita **2.1 Tematické produkty cestovného ruchu**, ktorá nadväzuje na jedinečný potenciál územia vyplývajúci zo svetového dedičstva UNESCO, historického bansko-technického dedičstva, systému tajchov, prírodných hodnôt Štiavnických vrchov a zachovaného vidieckeho charakteru viacerých častí okresu. Aktivita umožňuje rozvoj tematických turistických produktov, návštevníckej infraštruktúry, kultúrnych a poznávacích trás, ako aj produktov spájajúcich históriu, kultúru, prírodu a aktívnu rekreáciu. Cieľom je zvýšiť atraktivitu územia, podporiť vznik nových ekonomických príležitostí a predĺžiť pobyt návštevníkov v regióne.

Významnú časť plánu rozvoja tvorí **Hlavná aktivita 3 – Infraštruktúra, služby a bezpečné obce**, ktorá reaguje na potrebu zlepšenia kvality života obyvateľov, dostupnosti verejných služieb a pripravenosti územia na realizáciu rozvojových investícií.

Aktivita **3.1 Projektová príprava verejných investícií** vytvára predpoklady pre kvalitnú prípravu verejných projektov, najmä v oblasti technickej infraštruktúry, verejných budov, životného prostredia a základných služieb. Podpora projektovej prípravy prispieje k zvýšeniu pripravenosti samospráv realizovať strategické investície a efektívne využívať externé finančné zdroje.

Aktivita **3.2 Realizácia verejnej infraštruktúry a základných služieb** je zameraná na budovanie a modernizáciu technickej a environmentálnej infraštruktúry, zlepšovanie dostupnosti verejných služieb a zvyšovanie kvality života obyvateľov. Podpora bude smerovať najmä do oblastí, ktoré majú priamy vplyv na rozvoj obcí, kvalitu životného prostredia a základnú vybavenosť územia.

Aktivita **3.3 Malé projekty pre obce do 500 obyvateľov** reaguje na potreby menších obcí, ktoré často disponujú obmedzenými finančnými a personálnymi kapacitami. Umožní realizáciu menších investičných a komunitných projektov zameraných na verejné priestory, drobnú infraštruktúru, občiansku vybavenosť, bezpečnosť a skvalitnenie životného prostredia.

Aktivita **3.4 Spolufinancovanie projektov rozvoja územia z externých zdrojov** vytvára priestor na doplnenie zdrojov pre projekty financované z iných verejných programov a fondov. Cieľom je zvýšiť schopnosť samospráv, verejných inštitúcií a ďalších oprávnených subjektov realizovať rozvojové projekty a efektívnejšie využívať dostupné finančné nástroje.

Aktivita **3.5 Integrované bezpečnostné a záchranné systémy obcí** je zameraná na zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov a pripravenosti územia na riešenie mimoriadnych udalostí. Podporované budú najmä moderné monitorovacie technológie, prvky krízového riadenia, vybavenie záchranných zložiek, systémy ochrany verejného priestoru a zariadenia na ochranu zdravia a života obyvateľov.

Ďalšou prioritnou oblasťou plánu rozvoja je **Hlavná aktivita 4 – Sociálne služby, zdravie a demografia**, ktorá reaguje na demografické zmeny, starnutie populácie a potrebu zabezpečenia kvalitných sociálnych a zdravotných služieb.

Aktivita **4.1 Rozvoj sociálnych služieb a komunitnej podpory** je zameraná na rozširovanie a skvalitňovanie sociálnych a komunitných služieb, podporu zraniteľných skupín obyvateľstva a rozvoj komunitnej infraštruktúry. Cieľom je posilňovať sociálnu súdržnosť, zlepšovať kvalitu života obyvateľov a vytvárať podmienky pre zotrvanie obyvateľov v regióne.

Aktivita **4.2 Dostupná zdravotná starostlivosť a prevencia** reaguje na potrebu zvyšovania dostupnosti zdravotnej starostlivosti, preventívnych programov a služieb podporujúcich zdravie obyvateľov. Aktivita prispeje k zlepšeniu zdravotného stavu populácie, podpore prevencie a zvýšeniu kvality života najmä v menších sídlach a periférnych častiach okresu.

Navrhnutý súbor aktivít predstavuje vzájomne prepojený systém intervencií zameraných na rozvoj cestovného ruchu, ochranu kultúrneho dedičstva, zlepšovanie infraštruktúry, podporu bezpečnosti, rozvoj sociálnych a zdravotných služieb a celkové zvýšenie atraktivity okresu Banská Štiavnica pre obyvateľov, návštevníkov aj investorov. Prostredníctvom ich realizácie sa vytvoria podmienky pre udržateľný hospodársky a sociálny rozvoj územia a postupné zlepšovanie kvality života jeho obyvateľov.

4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja

Pre sledovanie dosahovania cieľov sú zadefinované kľúčové merateľné ukazovatele, ktoré vychádzajú priamo zo špecifických ukazovateľov definovaných vo vyhláske.

Označenie	Názov merateľného ukazovateľa	Východisková hodnota ⁴	Cieľová hodnota (2026) ⁵	Cieľová hodnota (2027)	Cieľová hodnota (2028)
SE01	Podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v %	2,77	2,67	2,60	2,40
SE02	Podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku v %	5,68	5,48	5,28	4,90
SE03	Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v EUR	1276	1360	1455	1540
DS01	Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva (na 1000 obyv.) v %	-6,28	-6,05	-5,80	-5,70
DS02	Index ekonomického zaťaženia osôb v %	51,30	49,54	49,75	49,80
DS03	Index starnutia v %	131,66	132,54	133,24	133,54
VI01	Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov v %	95,40	95,40	96,50	97,50
VI02	Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s ČOV v %	63,70	66,20	67,70	72,00
VI03	Podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps v %	79,10	80,85	85,35	89,35
VI04	Podiel detí vo veku 2 - 5 rokov navštevujúcich MŠ v %	87,45	87,8	88,1	90,00

⁴ Podľa zoznamu vybraných okresov zverejneného 1.11.2025.

⁵ Pribežná hodnota, ktorú plánuje okres dosiahnuť v danom roku realizáciou aktivít. Pri monitorovaní budú použité hodnoty ukazovateľa z obdobia n-2.

5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku

5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja

Za realizáciu jednotlivých projektov v rámci hlavných aktivít a ich opatrení a úloh sú zodpovední samotní prijímatelia regionálneho príspevku, s ktorými na základe vyhodnotenia jednotlivých výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie regionálneho príspevku uzatvorí MIRRI SR zmluvu o poskytnutí regionálneho príspevku. Harmonogram realizácie plánu rozvoja je navrhnutý na roky 2026 – 2028.

5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja

Hlavné aktivity plánu rozvoja sú financované z prostriedkov štátneho rozpočtu SR a alokované na základe rozhodnutia MIRRI SR pre príslušný kalendárny rok, ktoré MIRRI SR zverejní na svojej webovej stránke. Alokačný mechanizmus zohľadňuje potreby jednotlivých prioritných okresov, pričom MIRRI SR je oprávnené rozhodnúť o zmene alokácie alebo jej presune alebo jej časti na iný prioritný okres najmä v prípadoch, ak nedôjde k vyčerpaniu alokovaných prostriedkov alebo pripravenosť predložených žiadostí a projektov nedosiahne požadovanú odbornú úroveň vypracovania.

5.3. Gestori a spôsob monitorovania

Plnenie plánu rozvoja vyhodnocuje a kontroluje MIRRI SR v spolupráci s Okresným úradom Banská Štiavnica a riadiacim výborom prioritného okresu⁶.

Postup pre monitorovanie a hodnotenie plánu rozvoja prioritného okresu je upravený interným predpisom MIRRI SR.

5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ

Riadiaci výbor prioritného okresu v súlade s ustanovením § 5 ods. 1 písm. d) zákona o prioritných okresoch monitoruje a hodnotí plnenie výziev a plánu rozvoja prioritného okresu prostredníctvom hodnotiacej správy každoročne do 30. júna za predchádzajúci kalendárny rok.

6. Prílohy

Príloha č. 1 – Zoznam hlavných aktivít a opatrení plánu rozvoja

⁶ Podľa § 2 písm. e) zákona o prioritných okresoch sa riadiacim výborom prioritného okresu rozumie poradný orgán MIRRI SR zriadený v každom prioritnom okrese.

PRÍLOHA Č. 1 K PLÁNU ROZVOJA PRIORITNÉHO OKRESU

VYMEDZENIE HLAVNÝCH AKTIVÍT A OPATRENÍ

Táto príloha obsahuje všeobecné vecné vymedzenie hlavných aktivít a opatrení a typové zameranie projektov, ktoré môžu byť podporované v rámci regionálneho príspevku. Konkrétne oprávnené osoby žiadateľov, finančné limity, populačné alebo iné limity, oprávnené výdavky, osobitné podmienky, obmedzenia a ďalšie pravidlá podpory určí príslušná vyhlásená a schválená výzva.

Pri zaradení projektu je rozhodujúci jeho hlavný účel a dominantný výsledok, nie samotný názov projektu, stavby, zariadenia alebo výdavku. Uvedené príklady sú orientačné a nevytvárajú uzavretý zoznam projektov.

HLAVNÁ AKTIVITA 1 – PRÁCA A PRÍJMY V REGIÓNE

Podpora zamestnanosti, príjmov, miestneho podnikania, inovácií a pracovných zručností s rozvojovým účinkom v prioritnom okrese.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
1.1 Sociálna a inkluzívna ekonomika	Pracovná integrácia znevýhodnených a zraniteľných osôb prostredníctvom sociálnych, komunálnych alebo komunitne orientovaných ekonomických činností s udržateľným pracovným a miestnym prínosom.	Patria sem sociálne a komunálne podniky, sociálne dielne, komunálne a údržbové služby, reuse a opravárenské činnosti, miestna výroba a služby, ak je ich jadrom vytváranie a udržanie pracovných miest pre určené znevýhodnené alebo zraniteľné skupiny.
1.2 Miestne MSP a tradičná výroba	Rozvoj miestnych mikro-, malých a stredných podnikov, výroby, remesiel, spracovania miestnych surovín, obchodu a služieb s cieľom zvýšiť hospodársky výkon a stabilitu miestnej ekonomiky.	Patria sem projekty vzniku, rozšírenia alebo modernizácie výroby a služieb, najmä potravinárstva, dreva, kovu, textilu, remesiel, stavebných a opravárenských činností, miestnych služieb, poľnohospodárstva, lesníctva, logistiky, odbytu a regionálnych produktov.
1.3 Inovácie, výskum, digitalizácia, kybernetická bezpečnosť a GDPR	Podpora inovácií, aplikovaného výskumu, technologickej modernizácie, automatizácie a digitalizácie, ako aj riešení zvyšujúcich kybernetickú odolnosť a ochranu osobných údajov.	Patria sem nové alebo podstatne zlepšené technológie, automatizované a dátovo riadené procesy, digitálne systémy a služby, vývoj a aplikovaný výskum, ako aj funkčné opatrenia kybernetickej bezpečnosti, ochrany dát a súladu s GDPR.
1.4 Prepojenie vzdelávania a trhu práce	Vzdelávanie orientované na zamestnateľnosť a konkrétne potreby trhu práce, najmä praktická a odborná príprava, rekvalifikácie, odborná prax a spolupráca vzdelávacích organizácií so zamestnávateľmi.	Patria sem duálne vzdelávanie, odborná prax, rekvalifikačné a kvalifikačné programy, pracoviská praktického vyučovania, odborné dielne a laboratóriá, kariérne poradenstvo a ďalšie programy smerujúce k získaniu pracovných zručností a uplatneniu.
1.5 Prevencia rizikových javov v športe, integrita a kariérna tranzícia športovcov	Podpora bezpečného a integritného športového prostredia a prípravy športovcov na profesionálnu aj pošportovú kariéru prostredníctvom vzdelávania, prevencie, poradenstva, mentoringu a vhodných digitálnych nástrojov.	Patria sem programy prevencie manipulácie súťaží, rizikového stávkovania, dopingu, násilia, diskriminácie, šikany a zneužívania, vzdelávanie športovcov a ich podporného prostredia, bezpečné oznamovacie postupy, vstupná príprava mladých športovcov, kariérne poradenstvo a rekvalifikácia.

HLAVNÁ AKTIVITA 2 – ZÁŽITKOVÝ REGIÓN: CESTOVNÝ RUCH, IDENTITA A AKTÍVNA REKREÁCIA

Rozvoj udržateľného cestovného ruchu, návštevníckych produktov, regionálnej identity, služieb pre návštevníkov a aktívnej rekreácie.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
2.1 Tematické produkty cestovného ruchu	Rozvoj ucelených a dlhodobo využiteľných turistických produktov založených na (A) vode; (B) prírode, horách a turistike vrátane cykloturistiky; (C) histórii a kultúre; alebo (D) vidieku a agroturistike.	Patria sem turistické a cyklistické trasy, vodné a prírodné návštevnícke produkty, vyhladky, náučné a tematické trasy, sprístupnenie pamiatok a sakrálnych stavieb, expozície, návštevnícke programy, vidiecke a agroturistické zážitky a digitálna interpretácia viazaná na konkrétnu lokalitu alebo trasu.
2.2 Destinačný manažment, marketing, regionálna identita a značka	Spoločné riadenie, koordinácia a prezentácia destinácie alebo uceleného územia, budovanie regionálnej identity a značky a prepájanie atrakcií, služieb a miestnych aktérov.	Patria sem projekty destinačného manažmentu, spoločnej regionálnej značky a komunikácie, destinačné weby a aplikácie, spoločné mapy a publikácie, marketingové kampane územia, koordinácia ponuky a podujatí, návštevnícke dáta a partnerstvá viacerých aktérov.
2.3 Podporné MSP pre cestovný ruch	Rozvoj podnikateľských služieb, ktoré návštevník priamo využíva počas pobytu a ktoré dopĺňajú alebo zvyšujú kvalitu turistickej ponuky územia.	Patria sem najmä ubytovanie, gastronómia, požičovne a servis rekreačného vybavenia, sprievodcovské a zážitkové služby, turistická doprava, predaj regionálnych výrobkov a ďalšie služby s preukázateľnou väzbou na cestovný ruch.
2.4 Aktívny rekreačný šport	Podpora pravidelného amatérskeho športovania, tréningu a aktívnej rekreácie prostredníctvom športovo-rekreačných priestorov, zariadení, vybavenia a programov s dlhodobou využiteľnosťou.	Patria sem workoutové a outdoorové zóny, pumptracky, skateparky, športové okruhy, multifunkčné ihriská, kurty, telocvične a pohybové sály, lezecké a tréningové prvky, športové zázemie a spoločné vybavenie a pravidelné amatérske alebo komunitné športové programy.
2.5 Multifunkčné vodné plochy	Vznik, obnova a funkčné dobudovanie vodných plôch, ktoré plnia retenčnú alebo inú vodohospodársku funkciu a zároveň prinášajú ďalší rekreačný, rybársky, protipožiarne alebo ekologický úžitok.	Patria sem rybníky a retenčné nádrže, obnova vodných plôch, regulačné a technické prvky, protipožiarne odberné miesta, športový rybolov, bezpečné vstupy, lovné miesta, móla, primerané hygienické a návštevnícke zázemie a prvky podporujúce biodiverzitu.

HLAVNÁ AKTIVITA 3 – INFRAŠTRUKTÚRA, SLUŽBY A BEZPEČNÉ OBCE

Podpora projektovej pripravenosti a realizácie verejných investícií, menších lokálnych zásahov, spolufinancovania a bezpečnostných a záchranných riešení.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
3.1 Projektová príprava verejných investícií	Príprava konkrétnych verejných investícií do štádia umožňujúceho ich povolenie, financovanie a následnú realizáciu.	Patria sem projektové a technické dokumentácie, architektonické a inžinierske návrhy, štúdie uskutočniteľnosti, rozpočty a výkazy výmer, odborné prieskumy a posudky, povoľovacie podklady, inžinierska činnosť a ďalšia príprava priamo viazaná na konkrétnu plánovanú verejnú investíciu.
3.2 Realizácia verejnej infraštruktúry a základných služieb	Realizácia, obnova a rozvoj verejnej infraštruktúry, verejných budov, technických sietí, verejných priestranstiev a základnej občianskej vybavenosti.	Patria sem projekty výstavby, rekonštrukcie alebo funkčnej obnovy miestnej technickej a dopravnej infraštruktúry, verejných budov a priestorov, vodného hospodárstva, energetických a technických systémov, verejnej konektivity a ďalších investícií slúžiacich obyvateľom alebo verejnosti.
3.3 Malé projekty pre obce do 500 obyvateľov (pre CORE okresy) a do 2000 obyvateľov (pre STATUS okresy)	Menšie, samostatne funkčné a rýchlo realizovateľné lokálne projekty s bezprostredným prínosom pre verejný priestor, bezpečnosť, životné prostredie alebo miestne služby.	Patria sem drobné úpravy verejných priestranstiev a prístupov, mobiliár, zastávky, menšie bezpečnostné a záchranné prvky, zeleň a vodozádržné opatrenia, komunitné a návštevnícke prvky, informačné a komunikačné vybavenie a ďalšie lokálne zásahy vytvárajúce nový alebo zlepšený verejný výstup.
3.4 Spolufinancovanie projektov rozvoja územia z externých zdrojov	Podpora vlastného spolufinancovania rozvojových projektov financovaných z iného externého verejného zdroja, ak regionálny príspevok dopĺňa konkrétny hlavný projekt.	Patria sem projekty, pri ktorých je zabezpečené externé financovanie a je určená povinnosť vlastného spolufinancovania alebo iná prípustná spolufinancovaná časť; môže ísť o verejnú infraštruktúru, životné prostredie, sociálne a komunitné služby, energetiku, digitalizáciu a ďalšie oblasti rozvoja územia.
3.5 Integrované bezpečnostné a záchranné systémy obcí	Funkčné bezpečnostné, monitorovacie, varovné a záchranné systémy zvyšujúce ochranu obyvateľov, verejného priestoru a schopnosť obce reagovať na mimoriadne udalosti.	Patria sem kamerové a monitorovacie systémy, osobné záznamové systémy oprávnených zásahových zložiek, mobilné monitorovanie a drony v zákonnom režime, systémy včasného varovania a krízovej komunikácie, AED a ďalšie systémy okamžitej záchrany života vrátane potrebného softvéru, inštalácie, školení a servisu.

HLAVNÁ AKTIVITA 4 – SOCIÁLNE SLUŽBY, ZDRAVIE A DEMOGRAFIA

Podpora dostupných a udržateľných sociálnych, komunitných a zdravotných služieb reagujúcich na demografické, zdravotné a sociálne potreby obyvateľov.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
4.1 Rozvoj sociálnych služieb a komunitnej podpory	Vznik, rozšírenie a skvalitnenie sociálnych služieb a pravidelnej komunitnej podpory pre seniorov, osoby so zdravotným znevýhodnením, rodiny, osoby v krízovej situácii a ďalšie zraniteľné skupiny.	Patria sem terénne a domáce, ambulantné, denné a pobytové sociálne služby, krízová a nízkoprahová pomoc, podpora samostatného života, komunitné centrá a programy, sociálne poradenstvo a ďalšie odborné činnosti; priestory, vybavenie a mobilita sú súčasťou opatrenia, ak priamo vytvárajú alebo rozširujú konkrétnu službu.
4.2 Dostupná zdravotná starostlivosť a prevencia	Zlepšenie územnej, časovej, fyzickej a sociálnej dostupnosti zdravotnej starostlivosti a zdravotne zameranej prevencie pre konkrétne skupiny obyvateľov.	Patria sem vznik alebo rozšírenie ambulantnej starostlivosti, mobilné a výjazdové zdravotné služby, preventívne vyšetrenia a skrining, telemedicína a telekonzultácie, monitoring chronických pacientov, rehabilitačná a ďalšia odborná zdravotná starostlivosť, programy duševného zdravia a pravidelné preventívne programy.